Obsah

I. TEORETICKÁ ČÁST 8

Úvod 8

1.Charakter, ctnosti a morální výchova 11

1.1 Vymezení základních pojmů 11
1.2 Aristotelské ctnosti v současné výchově charakteru 14
1.3 Charakter versus hodnotová a morální výchova 18

2. Výchova charakteru v českém vzdělávání 21

2.1 Character education v mezinárodním kontextu 21
2.2 Model Caught–Taught–Sought 23
2.3 Gramotnost ctností, reflexe a praktická moudrost 25
2.4 Kultura školy, vztahovost a flourishing 30
2.4.1 Škola jako morální a vztahové společenství 31
2.4.2 Role učitele ve výchově charakteru 32
2.4.3 Charakter školy, wellbeing a lidské rozkvétání 32
2.5 Výchova charakteru v českém pedagogickém prostředí 33
2.5.1 Česká pedagogická tradice a výchova charakteru 33
2.5.2 Současná česká škola a otázka charakteru 35

3. Učitel a kultura školy ve výchově charakteru 38

3.1 Učitel jako morální vzor 38
3.2 Profesní identita učitele 39
3.3 Wellbeing, autenticita a smysl učitelství 40
3.4 Charakter učitele a kultura školy 42
3.5 Příprava učitelů na výchovu charakteru 43

4. Výchova charakteru a lidské rozkvétání 46

4.1 Koncept lidského rozkvétání jako cíl vzdělávání 46
4.2 Wellbeing, smysl života a eudaimonické pojetí vzdělávání 47
4.3 Spiritualita, vztahovost a přesah 48
4.4 Současné výzkumy human flourishing a školního prostředí 50

5. Shrnutí teoretických východisek 53

II. EMPIRICKÁ ČÁST 55

6. Výzkumné šetření postojů rodičů a pedagogů k výchově charakteru 56

6.1 Cíl výzkumu a charakteristika výzkumných šetření 56

6.2 Výzkumné otázky 58

6.3 Metodologie výzkumu 59

6.3.1 Charakter výzkumu 59

6.3.2 Výzkumný nástroj 59

6.3.3 Postup sběru dat 61

6.3.4 Zpracování dat 61

6.4 Charakteristika výzkumného souboru 62

6.5 Limity výzkumu 64

7. Výsledky výzkumného šetření 66

7.1 Očekávané výsledky vzdělávání z pohledu rodičů 66

7.1.1 Souhrnná interpretace 68

7.2 Kritéria výběru školy 68

7.2.1 Mateřská škola a první stupeň základní školy 68

7.2.2 Druhý stupeň základní školy a střední škola 69

7.2.3 Souhrnná interpretace 70

7.3 Rozvoj charakteru a školní výkon ve vlastních preferencích respondentů 71

7.3.1 Mateřská škola 71

7.3.2 První stupeň základní školy 72

7.3.3 Druhý stupeň základní školy 74

7.3.4 Střední škola 75

7.3.5 Souhrnná interpretace 76

7.4 Vzájemné připisování výkonové orientace mezi rodiči a pedagogy 77

7.4.1 Mateřská škola 77

7.4.2 První stupeň základní školy 79

7.4.3 Druhý stupeň základní školy 80

7.4.4 Střední škola 81

7.4.5 Souhrnná interpretace 82

7.5 Význam výchovy charakteru ve škole 83

7.5.1 Druhý stupeň základní školy 83

7.5.2 Střední škola 85

7.5.3 Souhrnná interpretace 87
7.6 Preferované ctnosti rodičů a pedagogů napříč stupni vzdělávání 88
7.6.1 Metodologické vymezení analýzy preferovaných ctností 88
7.6.2 První preferovaná ctnost 89
7.6.2.1 Mateřská škola 89
7.6.2.2 První stupeň základní školy 90
7.6.2.3 Druhý stupeň základní školy 91
7.6.2.4 Střední škola 92
7.6.2.5 Souhrnná interpretace 93
7.6.3 Druhá preferovaná ctnost 94
7.6.4 Třetí preferovaná ctnost 95
7.6.5 Souhrnné bodové hodnocení preferovaných ctností 95
7.6.6 Srovnání preferovaných ctností napříč stupni vzdělávání 97
7.6.7 Syntéza poznatků o preferovaných ctnostech 98
7.7 Vzájemná očekávání rodičů a pedagogů 99
7.7.1 Tematická analýza otevřených odpovědí respondentů 100
7.7.2 Otevřené odpovědi respondentů 100
7.7.3 Souhrnný závěr 102

8. Diskuse výsledkové části 103
8.1 Výchova charakteru mezi výkonem, vztahem a flourishing 103
8.2 Proměny obrazu „dobrého člověka“ 104
8.3 Český kontext výchovy charakteru 105
8.4 Odpovědi na výzkumné otázky 107
8.5 Doporučení pro pedagogickou praxi 112
8.6 Závěrečné shrnutí diskuse 114

9. Závěr 116

Literatura 118